

Områdets navn

Ringsås

Referansedata

Fylke: Akershus
Kommune: Bærum
Registrant: Mats Finne
Dato feltreg: 17.06.11 og 24.06.11
Kartblad: 1814 I

UTM-sentralpunkt: N 6649016, Ø 245400
Vegetasjonssone: Boreonemoral sone
Areal: 516 daa.
Høyde over havet: 110-265 moh.
Naturverdi: Nasjonalt verdifullt ***(**)
Friluftsverdi: Skog 4,05, landskap 1,00 og opplevelse 9.

Sammendrag

Ringsås ligger like vest for jordbrukslandskapet på Tanumplatået i Bærum kommune, og i den østre utkanten av Vestmarka. Området består av en langstrakt åsrygg i N-S retning med bratte skrenter både på øst- (mot Ståvivann) og vestsiden (mot innmarka på Søbråtan). Østsiden av åsen består av rombeporfy, mens berggrunnen i den vestre delen er silurisk sandstein. Toppryggen har tynt løsmassedekke, mens det i lisdene er ulike marine avsetninger og morenemateriale som gir grunnlag for en rik flora.

Eldre naturskog av bærlyngtypen dominerer åsryggen, mens det i skråningene i øst og vest er god forekomst av rikere vegetasjonstyper som gråor-heggeskog, lågurtskog og alm-lindeskog med hassel i busksjiktet. Nordre og østre del er noe påvirket av moderne skogsdrift i form av mindre hogstflater og yngre produksjonsskog. I de bratte lisdene, som har en variert treslagsblanding, er det tydelig en lang kontinuitet i skogbildet, og det er god forekomst av død ved i grove dimensjoner og i ulike nedbrytningsstadier.

Det er avgrenset 2 kjerneområder innenfor utredningsområdet som begge består av naturtypen *rik blandingsskog i lavlandet*. Det ene området, i vest-skråningen, er i sin helhet innenfor utredningsområdet og strekker seg i hele utredningsområdets lengde. Det andre er i øst-skråningen av åsen og strekker seg utenfor området i sør.

Ringsås har rik forekomst av rødlistearter med død ved som vekstsubstrat, som indikerer lang kontinuitet i skogen. I tillegg er det god forekomst av treslagene ask og alm (begge NT). Det er til dels tett foryngelse av den fremmede arten edelgran i nordre del av området, samt skogskjegg og kjempebjørnekjeks i søndre del.

Naturverdiene i Ringsås finnes i hovedsak i de to avgrensede kjerneområdene, som har skog med lang kontinuitet på rike vegetasjonstyper, og god tilgang på død ved av ulike treslag i alle nedbrytningsstadier. Funn av en rekke rødlistede indikatorarter knyttet til død ved understreker dette. Verdien settes under litt tvil til *** - nasjonalt verdifullt, da arealene utenfor kjerneområdene ikke inneholder særskilte biomangfoldverdier. Området oppfyller delvis mangler ved skogvernet, ved at det har partier med rik edelløvskog, og god forekomst av rik kontinuitetsskog med mange registrerte rødlistearter av lav og vedboende sopp.

Feltarbeidet

Området ble befart 17.6.2011 og 24.6.2011. Været under befaringen var regn og regnbyger. Område anses tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

En noe større område enn utredningsforslaget fra FMOA ble foreslått av Skui vel. De begrunner forslaget med at området er mye brukt til enkelt naturbasert friluftsliv og har en høy friluftsverdi på grunn av en stor variasjon av naturtyper og en dramatisk natur.

Friluftsverdier

Utredningsområdet ligger i Ringsås, som er en lang smal åsrygg i N-S retning, med bratte lisdene både i vest mot Jordbru og Søbråten, og mot Ringi gård og Ståvivannet i øst. Området ligger i den østre utkanten av Vestmarka på grensen mot kulturlandskapet på Tanumplatået. Det tilgrensende Tanumplatået har et variert kulturlandskap med aktivt landbruk, gammel bebyggelse (som Tanum

kirke), flere viktige kulturbetingete naturområder, og er et område av svært stor kulturhistorisk interesse (Løvdal 2003).

Nord for Ringsås ligger en miniatyrskyttebane, som også brukes til skiskyting, og en lerduebane (til treningsskyting med haglegevær) som drives av Bærum jeger- og fiskerforening. En lysløype fra Skui går tett inn mot utredningsområdet i nord og vest.

Det ligger en modellflybane i østkanten av innmarka vest for Ringsås.

Det går en tydelig, men umerka sti gjennom området fra sør til nord, som starter ved Jordbru og kommer ut ved Jansbråtan og Tyskestua i sørøst. Stien er bred og tydelig det første partiet fra Jordbru og frem til en gapahuk nordøst i området, og blir noe smalere videre sørover. Utover denne stien er det en del små stier og dyretråkk på kryss og tvers i åsen.

Det finnes en gapahuk langs hovedstien gjennom området, på en kolle nordøst i utredningsområdet. Gapahuken har benker og en støpejernsgrill med røykhet under tak, og ligger med fin utsikt mot Kolsåstoppen og store deler av vestre Bærum.

I tillegg til utkikkspunktet ved gapahuken har åsen flere punkter med utsikt både til jordbrukslandskapet på Søbråten og østover mot bebyggelsen i vestre Bærum. Ut fra bredden og slitasjen på stiene i åsen virket de å være lite brukt av turgåere bortsett fra hovedstien til og fra gapahuken. Deler av området er bratt og byr på dramatiske naturopplevelser, men er antagelig på grensen til å være for strabasiøst og i overkant utfordrende for den jevne turgåer. Enkelte områder har stup og bratte skrenter

Området består av en variert og spennende natur, og i øvre deler har åsen er det flate partier med åpen bærlyngskog og storvokst furu.

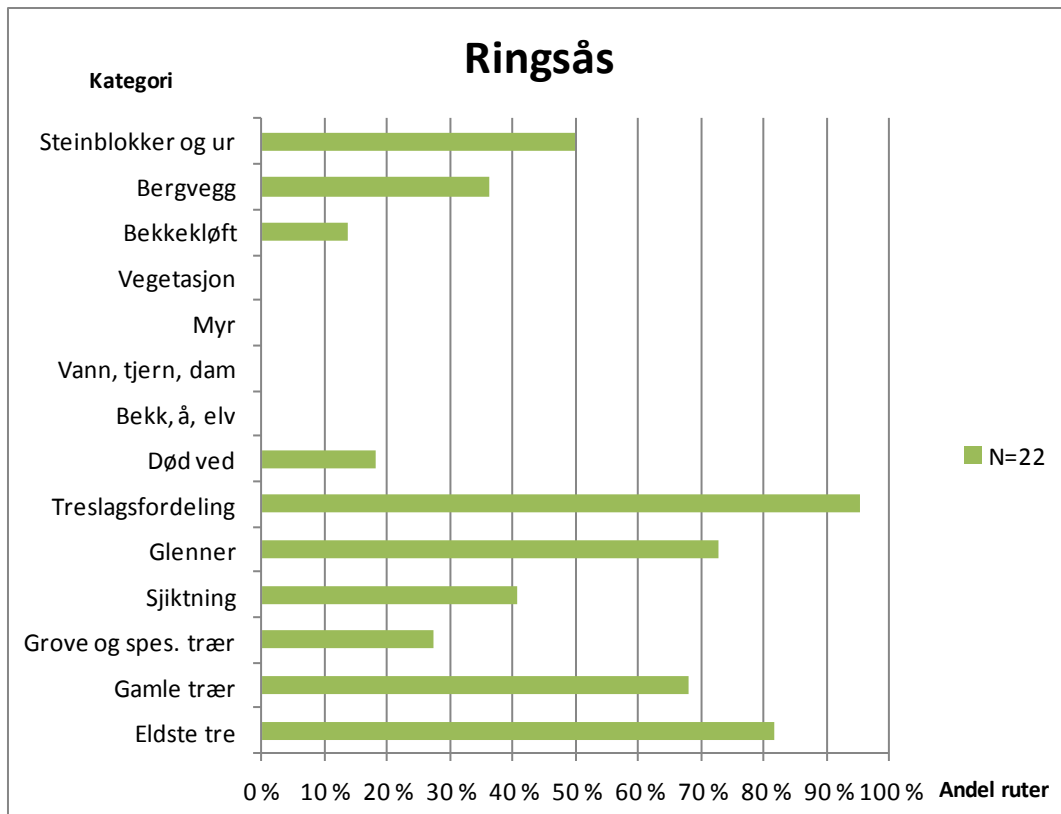
Etter befaring virker området for krevende for vanlige turgåere på grunn av et svært bratt terreng, og fordi deler av området (i sør og øst) består av storsteinet ur som det er vanskelig å bevege seg i.

Verdisetting etter rutenettmetoden

22 ruter ble undersøkt. Området scorer svært høyt på skogelementer (4,05). De fleste rutene som ble registrert var i øvre del av åsen, som for en stor del hadde blåbærskog og eldre furudominert bærlyngskog med høyt innslag av gamle trær, og en del grove spesielle trær (krokete og vridde furutrær, og enkelte grove lauvtrær). Skogen hadde variert treslagsfordeling, og med mye glenner og stedvis en del understandere av gran som ga flere sjikt.

For landskapselementer hadde området en lav score (1,00). Det ble registrert noen bekkekløfter og bergvegger, en god del steinblokker og ur (spesielt i vest, sør og sørøst), men få vannelementer eller myrer. De bratte liene på begge sider av Ringsåsen er til dels rike, men ingen av rutene falt innenfor de rike vegetasjonstypene.

Opplevelsesdimensjonen fikk middels score (9). Området har mange ulike naturtyper og vegetasjonstyper, men få landemerker og kulturmiljøer.

Figuren viser hvor stor andel av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 22.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

Det siste som er gjort av naturundersøkelser i området er en naturtypekartlegging gjennomført i 2006 og 2007 (Michelsen m.fl. 2008). Innenfor utredningsområdet ble det registrert en rekke rødlistede arter av vedboende sopp, moser og lav. Det er også avgrenset 2 naturtypefigurer – begge klassifisert som *rik blandingsskog i lavlandet*.

Området omkring Ramsås, Ringsås og Kattås har vært besøkt av botanikere gjennom lang tid. I de siste tiår er de rike myr- og sumpområdene kartlagt av Moen og Wischmann (1972), og Høiland (1988) har beskrevet truede planter i området. Blindheim (1999) og Hofton m.fl. (2004) har tidligere gjort registreringer av naturtyper i området.

Det er registrert 3 MIS-figurer innenfor utredningsområdet. Dette er områder med gamle trær, mye død ved og grove lauvtrær.

Beliggenhet

Området ligger like vest for Tanumplatået i utkanten av Vestmarka i vestre Bærum. Ringsås er en langsmal åsrygg mellom Ståvivann og innmarka til Ringi gård i øst og det trange dalføret sørover fra Jordbru i vest. Den sørvestre delen av området grenser til Trollmyr NR, som består av rik sumpskog (gråor- og svartorsumpskog) langs en meanderende bekk. Utredningsområdet er avgrenset av en markert sti i nordøst, og går midt i lia i sørøst. I vest går grensen for området langs bunnen av den bratte lisiden.

Naturgrunnlag

Topografi

I øvre del av åsen finnes en del flate partier, mens lisidene både på øst- og vestsiden er til dels stupbratte. Det høyeste punktet på Ringsåsen er ca. 265 moh.

Geologi

Østre del av åsen består av rombeporfyr, mens den vestre delen består av silurisk sandstein. Det meste av utredningsområdet har et tynt løsmassedekke, men i dalføre på vestsiden og delvis i lisiden finnes ulike marine avsetninger og morenemateriale som gir grunnlag for en rik flora.

Vegetasjonsgeografi

Området ligger i boreonemoral sone (Moen 1998) – dvs. overgangssonen mellom de sørlige boreale barskoger og varmekjære løvskoger.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Den høyereliggende delen av åsen er dominert av eldre bærlyngskog med furu som hovedtreslag og underskog av gran, bjørk, osp og rogn. Noe lavere og i søkkene er det blåbær- og lågurtskog med dominans av gran. I rike fuktige partier er det innslag av gråor-heggeskog av høgstaudeutforming. I liene i både i øst og vest er vegetasjonen stort sett av lågurttypen. Her er det også dominans av gran med innslag av furu, osp og eik, og stedvis innslag av eik, spisslønn, gråor og selje. Innimellom er det mindre partier med alm-lindeskog med hassel i busksjiktet.

I nordre del av utredningsområdet var det til dels tette bestander med edelgran i knehøyde. Trærne så ut til å formere seg lett på skyggefulle steder i bestander av naturlig gran. Edelgrana var relativt hardt beitet – trolig av elg.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

Liljekonvall var vanlig over store deler av åsryggen. I høyereliggende deler av området var blåbærlyngen dominerende med innslag av røsslyng. På noe rikere partier i furuskogen fantes marimjelle, maiblom og einstape. I enkelte rikere søkk med gråorheggeskog ble det registrert skogburkne, firblad, gaukesyre, hvitveis, skogsveve og tyrihjel.

Skogstruktur, påvirkning

Det er blitt drevet noe hogst i de lettere tilgjengelige og rike delene utredningsområdet. De grandominerte søkkene nord i området er for en stor del avvirket og består nå av produksjonsskog med alder opp til ca. 60-70 år. Det var også noe ny hogst på grensen mot utredningsområdet i nordøst, og innenfor utredningsområdet i sørøst. Store deler den furudominerte skogen i øvre del av åsen er ikke avvirket. Det har sannsynligvis blitt drevet plukkhogst i området i tidligere tider, men det finnes ikke spor etter dette i dag bortsett fra at skogen er relativt åpen.

Øverst på åsryggen i den midtre og søndre del av området står den eldste skogen, som er furudominert og i følge skogbruksplanen har en snittalder på 140 år. De bratte liene både på øst- og vestsida, har vært for vanskelig tilgjengelige for hogst selv i tidligere tider med bruk av hest til utkjøring. Her er derfor lang kontinuitet i skogbildet og mye død ved i grove dimensjoner og ulike nedbrytningsstadier. Her finnes også en del svært grove eldre trær – grantrær med opp mot 60 cm diameter i brysthøyde og eiketrær opp mot 70-80 cm.

Utover skogsdrift i deler av området er det lite annen påvirkning. Det går en markert, men umerka sti fra Jordbru inn til en gapahuk nordøst i området. Stien går videre sørover til Ringi gård, men denne virker mindre brukt. Bortsett fra en del ferdsel inn til gapahuken virker ikke området mye brukt av turgåere.

Endring i naturtyper

Det er relativt nylig (2006 og 2007) blitt avgrenset to store naturtypeområder klassifisert som *rik blandingsskog i lavlandet*, der det ene i sin helhet faller innenfor utredningsområdet, og hoveddelen av det andre faller innenfor. Det foreslås ikke justeringer i avgrensning av disse.

Artsmangfold

På grantrær i ulike nedbrytningsstadier i lia mot Søbråtan fant Michelsen m.fl. (2008) de rødlistede artene klengekjuke (VU), svartsoneskjuke, rynkeskinn (NT), duftskinn (NT) og rosenkjuke (NT). Eikegreinkjuke (NT) ble funnet på noen hule eiker. På styvingsalm ble det funnet narrepiggsopp (NT). På Artskart er det også registrert funn av ruteskorpe (NT, registrert av Biofokus) på eik og rustdoggnål (NT) trolig på gran i dette området.

I den østre naturtypefiguren rapporterer Michelsen m.fl. (2008) at det er registrert kastanjelundlav (*Bacidia biatorina*, VU) som eneste rødlistede lavart i området. På gran ble det også her funnet klengekjuke (VU) samt svartsoneskjuke (NT) og rynkeskinn (NT). Av andre interessante arter som ikke er rødlistede, ble det registrert den regionalt sjeldne trebukken *Saperda perforata*, som er en sørlig bille-art knyttet til trær av slekten *Populus* (blant annet osp). Sportegn og observasjoner av tretåspett, som er knyttet til eldre suksesjoner av barskog, ble registrert flere steder i åsen.

Hekkende flaggspett ble registrert under befarung i den øvre furudominerte del av åsen.

Av fremmede uønskede arter ble det registrert tette foryngelser av edelgran (*Abies alba*) nord i området, og skogskjegg (*Aruncus dioicus*) ble registrert helt i sørenden under befarung. Sør i området er det tidligere også registrert kjempebjørnekjeks (*Heracleum mantegazzianum*), rødhyll (*Sambucus racemosa*) og svarthyll (*Sambucus nigra*).

Kjerneområder

1. Ringsåsen

Naturtype: Rik blandingsskog i lavlandet
BM-verdi: Verdi A
Areal: 109 daa

UTM: N 6648846, Ø 245260
Hoh.: 170-250 m

Kjerneområdet er en avgrenset naturtypefigur klassifisert som rik blandingsskog i lavlandet (Michelsen m.fl. 2008). Området er langt og smalt (1400 m langt og 160 m på det bredeste), og omfatter omtrent hele vestlia i Ringsåsene. Figuren grenser mot Trollmyr NR i sørvest, og til en annen naturtypefigur i den østre lisiden (*Ringsåsen SØ*). Lia har til dels gammel skog, men også partier med ordinær furu- og granskog. Det er mye død ved av flere forskjellige treslag i alle nedbrytningsstadier. Området har et

varierte skogbilde med bl.a. innslag av gammel eikeskog, alm-lindeskog og gammel granskog. Nedre del av skråningen har en rekke grove hule eiker – mange av dem er døde og noen falt til bakken. I øvre del finnes særlig mye død ved og gamle trær av osp, bjørk og gran. Alm, lind, hassel og lønn finnes spredt i lokaliteten. Dominerende vegetasjonstype er lågurt. Det finnes store områder med blokkmark.

Michelsen m.fl. (2008) har tidligere registrert de rødlistede artene klengekjuke (VU), svartonekjuke (NT), rynkeskinn (NT), duftskinn (NT), rosenkjuke (NT) og eikegreinkjuke (NT).

2. Ringsåsen SØ

Naturtype: Rik blandingsskog i lavlandet
BM-verdi: Verdi A
Areal: 140 daa

UTM: N 6648566, Ø 245448
Hoh.: 150-250 m

Det andre kjerneområdet ligger sør i den østvendte skråningen av Ringsåsen. Området er en avgrenset naturtypefigur av typen rik blandingsskog i lavlandet (Michelsen m.fl. 2008). Det grenser mot kjerneområdet *Ringsåsen V*, men strekker seg lenger sørover i åsen – også utenfor utredningsområdet. Figuren er utstrakt i nord-sør retning (ca. 900 m langt) og er ca. 260 m på det bredeste. Det er et område med flatehogst øst for området, der det er på det smaleste.

Området har et variert skogbilde både mht treslagssammensetning og skogens alder. I deler av området har vært drevet noe plukkhogst, og snittalderen er ikke særlig høy, men stedvis er det god forekomst av gamle grove trær. Treslagssammensetning og vegetasjonstyper i området er variert, fra bærlyngskog høyest i åsen, med overgang til blåbærskog, lågurtskog, alm-lindeskog og lågurt-eikeskog i lia. Lia har god forekomst av edelløvtrær som lind, eik, hassel spisslønn og noe ask. For øvrig finnes bjørk, osp, rogn, selje og gråor i tillegg til furu og gran. Spesielt eik finnes i svært grove dimensjoner og flere nedbrytningsstadier, men det forekommer også svært gamle trær av både bjørk, lønn, lind og gran. Floraen i området er forholdsvis artsfattig lågurttype. Det er store områder med blokkmark.

Registrerte rødlistearter i området er i første rekke vedboende sopp. Michelsen m.fl. (2008) har blant annet registrert kastanjelundlav (VU), klengekjuke (VU), svartonekjuke (NT), og rynkeskinn (NT), ruteskorpe (NT) og oksetungesopp (NT).

Tabell. Artsfunn fra Ringsåsen (Kjerneområder: 1 = Ringsåsen V, 2. = Ringsåsen SØ).

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistes tatus	Antall lokaliteter	Kilde	Kjerne-områder
Klengerkjuke	<i>Skeletocutis brevispora</i>	VU	Min 2	Michelsen m.fl. 2008	1 og 2
Kastanjelundlav	<i>Bacidia biatorina</i>	VU	1	Michelsen m.fl. 2008	2
Svartonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	Min 2	Michelsen m.fl. 2008	1 og 2
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	Min 2	Michelsen m.fl. 2008	1 og 2
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayi</i>	NT	1	Michelsen m.fl. 2008	1
Narrepiggsopp	<i>Kavinia himantia</i>	NT	1	Michelsen m.fl. 2008	1
Ruteskorpe	<i>Xylobolus frustulatus</i>	NT	1	Artskart	1 og 2
Oksetungesopp	<i>Fistulina hepatica</i>	NT	1	Michelsen m.fl. 2008	2
Rustduggnål	<i>Sclerophora coniophaea</i>	NT	1	Artskart	1
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	Vanlig	Michelsen m.fl. 2008, Sweco 2011	1 og 2
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Vanlig	Michelsen m.fl. 2008, egen observasjon	1 og 2

Avgrensning og arrondering

Utredningsområdets østgrense virker litt tilfeldig. I nordøst følger grensen en umerka sti inn til en gapahuk, men videre sørover avviker den fra stien. Det vil være mer naturlig om grensen enten fulgte stien hele veien, fulgte en høydekote, eller bunnen av åsryggen mot Ståvivann eller innmarka på Ringi. I vårt forslag til endringer har vi lagt grensa på kote 175.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Ringsåsen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg.type	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartreer	Samlet verdi
Hele området	**	**	**	***	***	**	***	**	***	***	***	***	***(**)
Ringsåsen	***	*	**	***	***	**(***)	***	***	***	***	***	***	***
Ringsåsen SØ	**	*	**	***	*	**(***)	***	***	***	***	***	***	***

Samlet verdi for området som helhet er under tvil satt til 3 stjerner, nasjonalt verdifullt. Årsaken til tvilen er at de verdifulle naturelementene i finnes i de to kjerneområdene (som dekker en stor del av utredningsområdet), og at resten av området ikke er vurdert som spesielt viktig da det har middels til lav bonitet furuskog og en del yngre skog. Biomangfoldverdien i kjerneområdene er knyttet til rike vegetasjonstyper, innslag av edelløvskog, variasjon i vegetasjonstyper, meget god forekomst av død ved av mange ulike treslag og alle nedbrytningsstadier, samt forekomst av flere truede og sårbare arter. Forekomst av rødlistearter var i første rekke knyttet til vedboende sopp, og det er i denne artsgruppen potensialet for funn av flere rødlistearter er vurdert som størst.

I forhold til mangler ved skogvernet Framstad et. al (2003), oppfyller Ringsås delvis kriterier knyttet til Boreonemoral skog. Dette gjelder i første rekke flere mindre partier med edelløvskog – blant annet rikt hasselkratt. Det er også et område med mange rødlistearter av lav og vedboende sopp knyttet til død ved av ulike treslag og nedbrytningsstadier. Ut fra dette får området verdien *nasjonalt verdifullt *** (regionalt verdifullt **)*.

Referanser

Blindheim, T. 2001. Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Bærum kommune. Siste Sjanse-rapport 2001-2, s.36.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T. E. 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. – NINA Fagrapport 54: 1-146.

Hofton, T. H., Brandrud, T. E. og Bendiksen, E. 2004. Biologiske registreringer av 11 skogområder på Østlandet i forbindelse med pilotprosjektet "Frivillig vern av skog". NINA Oppdragsmelding 816, s.96.

Høiland, K. 1988. Forvaltningsplan for truede plantearter i Oslo og Akershus fylker. Økoforsk (Diverse publikasjoner), s.62.

Michelsen, F., Blindheim, T., Røsok, Ø. og Klepsland, J.T. 2008. Naturverdier i dalføret Kattås-Jordbru-Ursdalen-Sølvhølen, Bærum kommune. Biofokus-rapport 2008-25.

Wischmann, F. 1966. Ekskursjonsreferat fra Ramsåsen i Bærum. Blyttia 24 (1):41.

Nettadresser

www.artsdatabanken.no

www.naturbase.no

www.ngu.no
www.skogoglandskap.no
www.riksantikvaren.no

Bilder fra området

Øvre del av åsen er dominert av bærlyngskog (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Bærlyngskog med furu og skjørtegraner. Mange glenner i skogen etter tidligere tiders plukkhogst (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Utsikt fra Ringsåsen mot Søbråtan i vest (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Bildet er tatt øverst i den vestvendte lia. Området har stor variasjon mht treslag, tetthet, mengde død ved og vegetasjonstype. Mye død ved i ulike dimensjoner, treslag og nedbrytningsstadier (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Gapahuk nordøst i utredningsområdet (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS).

Utsikt fra gapahuken østover mot Kolsåstoppen og vestre Bærum
(Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS)

Storsteinet blokkmark i kjerneområdet *Ringsåsen SØ*. En grov gran har gått overende – den høye stubben og lægeret er vekstsubstrat for mose, sopp og lav (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS).

Området har mye død ved av ulikt slag. På bildet er en høystubbe av bjørk. Bildet er tatt øverst i søndre del av *Ringsåsen* (Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS).

Relativt grov død mosebegrødd eik. Helt sør i utredningsområdet
(Foto: Mats Finne, Sweco Norge AS).

